

Nieuws uit de Hervormde Gemeente Elspeet

2024 | Week 25

Predikant: ds. M. van Kooten

Nunspeterweg 4

8075 AC Elspeet

Tel. 0577-491206

E-mail: m.vankooten@solcon.nl

Scriba: ouderling J. Fijan

Zichtweg 3

8075 CN Elspeet

Tel. 0577-491098

E-mail: scriba@hervormd-elspeet.nl

IBAN Coll. van Kerkrentmeesters Herv. Gem.:

NL29 RABO 0384 7680 75

IBAN Coll. van Diakenen Herv. Gem.:

NL61 RABO 0347 5000 99

Diensten

D.V. zondag 23 juni 2024

09.30 uur ds. M. van Kooten

15.00 uur ds. M. Goudriaan uit Ede

Collecten

1. Fonds christelijke doeleinden

2. Kerk

3. Instandhouding predikantsplaats (deurcollecte)

Van harte aanbevolen

Kinderoppas

Nelleke Schoonhoven-Slappendel, Gerriëlle van de Steeg en Karlijn Bronkhorst

Zondagsschool

Beste kinderen van de zondagsschool,

D.V. aanstaande zondag 23 juni zullen we in 't Kerkerf met alle groepen samenkomen om afscheid te nemen van 5 meiden uit groep 8. Dit zijn Thirza van Ark,

Charlotte van Asselt, Emma Schrijver, Jennieke van de Steeg en Janice de Weerd. Alle kinderen van de zondagsschool én de familie van de jongens en meiden uit groep 8 van harte welkom!

Hartelijke groet het team van de zondagsschool

Instrumentaal concert

Beste gemeente. D.V. 22 juni hopen Martin Mans orgel en Noortje van Middelkoop panfluit een prachtig instrumentaal concert te geven in onze oude dorpskerk. Het zal een programma zijn voor oud en jong, en alles wat daar tussen zit. Er zullen populaire en klassieke werken ten gehore worden gebracht. Tevens zullen er ook kinderliederen gespeeld worden, o.a.: Het water steeg wel hoog. Martin zal ook orgel improvisaties spelen over de psalmen en geestelijke liederen, met aansluitend samenzang. Het concert begint 19:30 uur. De deuren gaan 19:00 uur open. Toegang is gratis. Wel zal er gecollecteerd worden voor Norschoten Elspeet en vluchtelingenwerk Samos. Wij als organisatie zouden het leuk vinden als jullie allemaal komen. Mee-of terugkijken is ook mooi, zoals velen het vorig jaar deden. Maar als u het live in de kerk mee beleeft, is het veel mooier. Iedereen hartelijk welkom in de kerk.

Hartelijke groet, Gerard van de Kamp en Machiel van den Bosch.

Bezoek aan Diest-Leuven-Antwerpen-Brussel (III)

In het kader van het zoeken naar sporen van de reformatie bij onze Zuiderburen deden we als reisgezelschap ook Antwerpen aan. De op Rotterdam na grootste havenstad van Europa heeft een belangrijke plaats gehad in de verbreiding van de reformatische beginselen.

Over het ontstaan van de naam zijn verschillende gedachten geopperd. Het meest aannemelijk is dat het ontleend is aan oud frankische woorden *anda verpa* dat zoiets moet betekenen als aangeworpen grond. De plaats ligt immers aan een bocht in de Schelde waar gemakkelijk slik wordt afgezet.

Er is ook een legende over het ontstaan van naam uit de tijd van de Romeinen. Een reus –Druon Antgioon genaamd- zou de voorbijgaande schippers die geen tol betaalden bij de nederzetting wat het huidige Antwerpen is iedereen de hand afhakken en in de Schelde werpen. De Romeinse soldaat Silvius Brabo zou daarop de rechterhand van de reus hebben afgehakt en in de Schelde geworpen hebben. Met een beetje fantasie zou Antwerpen dan afgeleid zijn van handwerpen. Brabo zou van de keizer van Rome als beloning dat gedeelte land onder beheer krijgen dat we tegenwoordig Brabant noemen. Inderdaad, vernoemt naar Brabo. Voor het stadhuis staat een groot standbeeld van Silvius die een grote hand in zijn hand houdt waaruit voortdurend water spuit.

In het wapen van Antwerpen zijn boven een afgebeelde burcht twee losse handen te zien.

Hoe kwam men aan zo'n vreemde legende? Er zijn vroeger heel wat walvisbotten uit de Schelde gevist waarbij men de link legde naar de groten der aarde die in vroeger dagen de aarde moeten hebben bewoond. Zoiets lezen we toch in Genesis 6:4.

Antwerpen is vanwege de ligging aan de Schelde die uitmondt in de Noordzee een bijzondere plaats voor scheepvaart en handel. Vooral onder keizer Karel V, die heer was van de Nederlanden kwam het tot grote bloei. Het was een groot bolwerk van kerken en kloosters. Als ergens van het rijke Roomse leven sprake mag zijn dan is het Antwerpen. Tot op de dag van vandaag is er op vele hoeken van straten een afbeelding te zien van Maria met het Kindeke. Maria, de helper in nood in plaats van God Die helpt in nood... Dat het ooit een vooraanstaande stad was waar de reformatie bloeide, niets herinnert er aan of het moet zijn een aantal belangrijke monumenten.

Allereerst is daar de Andrieskerk. Deze staat naast de plaats waar ooit het Augustijnerklooster stond. Dit klooster heeft men in 1523 op last van de landvoogdes met de grond gelijk gemaakt omdat het een broeinest van ketterij zou zijn. De kerk was toen nog niet afgebouwd en daarom is men daar verder mee gegaan. In het voormalige klooster hebben ooit verschillende monniken de leer van de ooit augustijner monnik Maarten Luther onder de hoorders verbreed.

De eerste was Jacob Proost, vooral bekend geworden als Jacobus Praepositus (1486-1562). Deze in leper

geboren monnik ging in zijn geboorteplaats het augustijnerklooster in en zocht Luther op in Erfurt en Wittenberg. Hij blijkt in Erfurt zelfs even een kloostercel met de bekende reformator te hebben gedeeld. Hij kwam onder diens invloed en heeft ook met hem gecorrespondeerd. Hij werd prior van het augustijnerklooster te Antwerpen en predikte daar de leer van Luther, d.w.z. de leer der godzaligheid. In het jaar 1521 waarin Luther voor de rijksdag te Worms zijn bekende woorden sprak 'Hier sta ik, ik kan niet anders', werd er een aanklacht tegen hem ingediend. Hij bezweek onder de druk die de inquisitie op hem uitvoerde. Met name omdat hem de doodstraf in het vooruitzicht werd gesteld wanneer hij volharden bleef in de "ketterse leer". Hij herriep zijn zogenaamde dwalingen in de Michaelskerk te Antwerpen dat bestond in het afzweren van een dertigtal lutherse stellingen in het latijn en in zijn moeders taal. Hem werd verboden ooit nog een voet in Antwerpen te zetten en werd teruggeplaatst in het klooster van leper. Overigens heeft Petrus Datheen later ook in een klooster gezeten in leper maar dat was het karmelieterklooster.

Proost voelde zich diep schuldig over zijn herroepen van de bijbelse boodschap en begon in leper opnieuw de reformatorische beginselen te prediken. Opnieuw werd hij gevangen genomen en naar Brussel gebracht waar de vuurdood hem wachtte als 'hervallen herroeper'. Een kloosterling hielp hem evenwel te ontvluchten en vertrok daarop naar Wittenberg. Hij legde zijn kloostergeloften af en trad in het huwelijk met een familielid van Luthers vrouw Katharina van Bora. In 1534 was hij getuige bij de doop van Luthers dochttertje Margaretha.

In 1524 werd hij op aanbeveling van Luther predikant te Bremen en ging o.a. voor in de Dom van Bremen. Jammer genoeg dreef hij aldaar de verschillen tussen luthers en calvinisten op de spits zodat Albert Hardenberg Bremen moest verlaten nadat deze aanvankelijk lutherse predikant steeds meer naar het calvinisme ging neigen. Is het wonder dat Filippus Melancton die een gruwelijke hekel had aan kerkelijke twisten verlangde naar de hemel. Om bevrijd te worden van de zonden en de 'rabies theologorum' (de razernij der theologen).

Nadat Proost Antwerpen moest verlaten werd hij opgevolgd door Hendrik van Zutphen (1488/89-1524). Echter, deze deed niet onder voor zijn voorganger. Hij had namelijk ook in Wittenberg gestudeerd en was ook 'besmet' met lutherij. Zo heeft hij leiding gegeven aan het augustijnerklooster te Dordrecht en heeft aldaar in Nederland als eerste de reformatorische

beginselen in de kerk gepreekt. De zelfde kerk waaraan heden ten dage dr.A.J.van den Herik aan verbonden is. De kansel van die kerk welke uit 1490 stamt en daarmee het oudste meubelstuk van Dordrecht mag heten is echter nooit door Hendrik beklommen daar deze in die dagen een plek had in de Grote kerk van Dordt. Vanwege zijn 'dwaalleer' moest hij Dordrecht verlaten en kwam zo in Antwerpen terecht. Waarschijnlijk op voorspraak van kloosterlingen die heimelijk de "nije leer" waren toegedaan. Hoewel het de augustijner monniken was verboden buiten het klooster op te treden deed Hendrik dit toch en hield een straatprediking. Hij liet de bijbelse boodschap volop horen en werd door het optreden van de markgraaf (zoiets als heden ten dage de burgemeester) gevangen gezet in de Michaelsabdij, een norbertijnerklooster. Hieruit werd hij bevrijd door maar liefst 300 'quade Wyffs' die waren gewapend met stokken en stangen. Tegen zo veel onverwachte tegenstand was de markgraaf niet bestand. De vrouwen geleidden hem naar het augustijnerklooster en namen hem in bescherming. Na enkele dagen ontsnapte Hendrik uit Antwerpen en kwam evenals zijn voorganger Proost in Bremen terecht. Daar heeft hij met hem mogen arbeiden aan de verbreiding van het woord Gods. Ook ging hij evangeliseren in Meldorf, gelegen in Sleeswijk-Holstein. De prior van het dominicanenklooster aldaar hitste de boeren tegen hem op. Deze hebben hem na gruwelijke folteringen te hebben toegepast hem in de morgen van 10 december verbrand in het nabegelegen Heide. Luther schreef daarop een troostbrief aan de gemeente Bremen met een verklaring van Psalm 10. Zeer toepasselijk op de situatie. We vinden daarin namelijk de Schriftwoorden: 'Waarom lastert de goddeloze God en zegt in zijn hart:Gij zult het niet zoeken? Gij ziet het immers; want Gij aanschouwt de moeite en het verdriet, opdat men het in Uw hand geve...' (Wordt vervolgd D.V.)

Bij de diensten

Zondagmorgen hopen we u weer te mogen ontmoeten rondom Gods woord. We willen dan de prekenserie over Ezechiël voortzetten. We lezen Ezechiël 12:21 t/m 13:23. In de middag ben ik uitgenodigd om in Arnhemuiden het woord des Heeren te bedienen. Vandaar dat ds. M. Goudriaan uit Ede onder u hoopt voor te gaan. Gezegende diensten toegewenst.

Ter overdenking

Uit 'Geestelijke verlatingen' van Johannes Hoornbeek geef ik graag het volgende door wat hij schreef over het gebed in relatie met de psalmen in tijden van aanvechting:

Het lezen en overdenken van de Psalmen van David is hiervoor heel nuttig en vol troost, want zij drukken precies uit hoe de omstandigheden zijn van de aangevochten zielen. Gedreven door een krachtige liefde leggen deze psalmen de nood voor aan God en lopen ze Hem aan. Athanasius -of wie de auteur ook is- zegt heel terecht: 'Heel de Heilige Schrift leert wat de deugd is en het ware geloof, maar het Boek der Psalmen is nog meer als het ware een spiegel van alle omstandigheden die de ziel kan meemaken'. Daarom hebben Gods kinderen altijd veel aandacht gegeven aan Davids psalmen, zoals Chrysostomus opmerkt. Vooral Augustinus getuigt van de kracht die de psalmen voor hem en zijn bekering hadden, toen hij in de kerk van Milaan hoorde zingen. De martelaar Johannes Hus zegt dat hij de werkelijke kracht van de psalmen pas in de gevangenis heeft ervaren (...) Een van de ouden, Hillarius, zegt dan ook dat je meer psalmen hoorde zingen in de gevangenis dan in de paleizen van de grote heren. Luthers vrouw zei dat ze vroeger niet geweten had wat deze of die uitdrukking in de psalmen van David toch kon betekenen. Ze wist de klachten en de gemoedsbewegingen in haar hart niet te duiden, en had ook nooit haar plicht goed begrepen, behalve toen God haar in moeilijkheden en zorgen had gebracht en haar daarin had geoefend. 'De verdrukking is mijn leermeester' zei ze, 'waardoor ik dat geleerd heb'.